

POSTANOWIENIE

Dnia 10 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi J. F. i M. F.

przy uczestnictwie G. spółki jawnej

z siedzibą w [...]

na czynności komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w [...] P. P.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 sierpnia 2017 r.,

zażaleń skarżących

na postanowienia Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 1 czerwca 2017 r.,

- 1) zarządza połączenie do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia zażaleń skarżących od postanowień Sądu Okręgowego w [...] z dnia 1 czerwca 2017 r. zarejestrowanych w Sądzie Najwyższym pod sygnaturami I CZ 81/17 i I CZ 82/17 i rozpatrzenie ich w sprawie o sygn. I CZ 81/17;**
- 2) oddala obydwa zażalenia;**
- 3) oddala wniosek uczestnika o zasądzenie kosztów w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

W toku postępowania mającego na celu uzupełnienie spisu inwentarza spadku po zmarłym M. F. Komornik Sądowy przy Sądzie w [...] postanowieniem z dnia 29 maja 2015 r. ustalił wartość udziału zmarłego w spółce G. Spółce Jawnej w [...].

Uczestniczki postępowania, J. F. i małoletnia M. F. złożyły skargę na tę czynność komornika. Sąd Rejonowy w [...] oddalił ich skargę postanowieniem z dnia 4 marca 2016 r., pouczając o niezaskarżalności wydanego postanowienia. Uczestniczka J. F. wniosła jednak zażalenie wskazując, że postanowienie kończy postępowanie, wobec czego podlega zaskarżeniu na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. Zażalenie to Sąd Rejonowy odrzucił postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2016 r., a następnie – wobec złożenia przez tę uczestniczkę kolejnego zażalenia na to samo postanowienie z 4 marca 2016 r. – odrzucił je postanowieniem z dnia 23 maja 2016 r. Obydwa postanowienia zostały zaskarżone przez obie uczestniczki zażaleniami, które Sąd Okręgowy oddalił odrębnymi postanowieniami wydanymi w dniu 23 lutego 2017 r., o jednakowej treści merytorycznej. Wyjaśnił w nich, że – zgodnie z art. 767⁴ § 1 k.p.c. - zażalenie na postanowienie sądu, rozstrzygające skargę na czynności komornika przysługuje jedynie w wypadkach przewidzianych w ustawie, a art. 394 § 1 k.p.c. stosowany jest w postępowaniu egzekucyjnym odpowiednio. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują jednak możliwości zaskarżenia postanowienia sądu rozstrzygającego skargę na czynność komornika polegającą na ustaleniu wartości udziałów zmarłego w spółce jawnej. Postanowienie takie nie kończy także postępowania egzekucyjnego. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał stanowisko Sądu Rejonowego za prawidłowe.

Uczestniczki wniosły skargi kasacyjne od obydwu postanowień Sądu Okręgowego, wskazując jako ich podstawę art. 519¹ § 1 k.p.c. i zarzucając naruszenie przepisów postępowania – art. 357 § 2 w zw. z art. 394 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 767⁴ § 1 k.p.c., zastosowanego na podstawie art. 638² § 4 k.p.c. Skargi te Sąd Okręgowy odrzucił dwoma postanowieniami wydanymi w dniu 1 czerwca 2017 r., uzasadniając swoje stanowisko treścią art.

767⁴ § 2 k.p.c., który wyłącza możliwość zaskarżenia skargą kasacyjną postanowienia sądu drugiej instancji wydanego po rozpoznaniu zażalenia.

Skarżące wniosły zażalenia na obydwa postanowienia, podnosząc zarzut naruszenia art. 357 § 2 w zw. z art. 394 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w związku z art. 767⁴ § 1 k.p.c., zastosowanym na podstawie art. 638² § 4 k.p.c. oraz naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., które to uchybienia doprowadziły do błędnego - jej zdaniem - stanowiska, że nie przysługuje im skarga kasacyjna, ponieważ rozpatrywana sprawa ma charakter egzekucyjny podczas gdy w rzeczywistości jest sprawą spadkową.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed wszystkim stwierdzić należy, że obydwie skargi kasacyjne, mimo iż zostały wniesione od różnych postanowień w sensie formalnym, stanowią środek zaskarżenia złożony w toku równolegle prowadzonych postępowań, zapoczątkowanych takim samym, dwukrotnie złożonym zażaleniem od tego samego postanowienia z dnia 4 marca 2016 r. W związku z tym również postanowienia o odrzuceniu obu skarg i zażalenia na nie są powiązane ze względu na swój przedmiot w taki sposób, iż mogą być rozstrzygnięte tylko jednakowo, co uzasadnia techniczne połączenie postępowań zażaleniowych w obydwu sprawach (I CZ 81/17 i I CZ 82/17) na podstawie odpowiednio zastosowanego (art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.) art. 219 k.p.c. do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Przechodząc do oceny zasadności wniesionych zażaleń, których istotą jest zakwestionowanie przez skarżącą podstaw do rozpatrywania sprawy na płaszczyźnie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym i wskazanie jako właściwej podstawy do oceny dopuszczalności skargi kasacyjnej art. 519¹ § 1 k.p.c., zwrócić należy uwagę, że postępowanie w niniejszej sprawie, mające na celu wykonanie postanowienia o sporządzeniu uzupełniającego spisu inwentarza, wszczęte zostało przed wejściem w życie zmian przepisów kodeksu postępowania cywilnego

dokonanych ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 539), wobec czego – zgodnie z art. 7 tej ustawy stosuje się do niego przepisy dotychczasowe. Nie należy do nich

powołany w zażaleniu art. 638² § 4 k.p.c., wprowadzony nowelą z 20 marca 2015 r. Postępowanie w sprawie sporządzenia spisu inwentarza oceniane musi więc być w oparciu o obowiązujące do 17 października 2015 r. przepisy art. 637 i 638 k.p.c. oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1991 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzaniu inwentarza (Dz.U. Nr 92, poz. 411, dalej – „rozporządzenie z 1991 r.”), wydanego na podstawie art. 639 k.p.c. W uchwale z dnia 23 sierpnia 2006 r., III CZP 52/06 (OSNC 2006, nr 5, poz. 72) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że spis inwentarza - polegający na ustaleniu i wymienieniu całego majątku spadkowego oraz długów spadku, z zaznaczeniem wartości każdego przedmiotu spadkowego oraz wartości czystego spadku - ma istotne znaczenie w zakresie zabezpieczenia spadku (art. 633 i nast. k.p.c.), ale także wyznacza zakres odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe (art. 1031 § 2 zdanie pierwsze i art. 1032 k.c.), ma znaczenie także na etapie działu spadku (art. 680 § 1 k.p.c.). Postanowienie w przedmiocie sporządzenia spisu inwentarza stanowi więc orzeczenie co do istoty sprawy. Postanowienie to wykonuje komornik lub urząd skarbowy (§ 1 ust. 2 rozporządzenia z 1991 r.). Komornik podejmuje czynności na podstawie odpisu postanowienia zaopatrzonego we wzmiankę o jego wykonalności lub bezpośrednio na wniosek uprawnionego (§ 1 ust. 5 oraz § 25 rozporządzenia z 1991 r.). Na czynność komornika może być wniesiona skarga, przewidziana w § 2 ust. 2 rozporządzenia z 1991 r. Przy wykonywaniu postanowienia w sprawach nieunormowanych stosuje się odpowiednio przepisy art. 760 - 766 i 768 - 774 k.p.c. (§ 6 rozporządzenia z 1991 r.). Rozporządzenie nie przewiduje więc odpowiedniego stosowania art. 767⁴ § 1 k.p.c., co oznacza, że ocena dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego przez sąd drugiej instancji w toku rozpoznania skargi na czynność komornika polegającą na spisie inwentarza (konkretnie - ustaleniu wartości jednego ze składników majątku spadkowego) musi być przeprowadzana w oparciu o przepisy dotyczące

przedmiotu sprawy, w tym wypadku – przepisy dotyczące spraw spadkowych. Rację ma więc skarżąca, wskazując jako właściwy art. 519¹ § 1 k.p.c., który w sprawach takich dopuszcza skargę kasacyjną od wydanego przez sąd drugiej

instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Postanowienie o oddaleniu przez sąd drugiej instancji zażalenia, którym zaskarżone zostało postanowienie o odrzuceniu zażalenia na postanowienie oddalające skargę na czynność komornika, nie należy do orzeczeń wskazanych w tym przepisie – nie dotyczy istoty sprawy, lecz kwestii formalnej (zaskarżalności postanowienia), nie jest postanowieniem o odrzuceniu wniosku ani o umorzeniu postępowania. Dodatkowo art. 519¹ § 4 pkt 3 k.p.c. wyłącza przedmiotowo możliwość zaskarżenia skargą kasacyjną spraw dotyczących zabezpieczenia spadku i spisu inwentarza, wyjawienia przedmiotów spadkowych, zarządu spadku nieobjętego oraz zwolnienia wykonawcy testamentu. Wbrew stanowisku skarżących, wymienione w art. 519¹ § 4 pkt 3 k.p.c. rodzaje spraw dotyczą odrębnych zagadnień i ujęte zostały w jednym podpunkcie jedynie ze względu na wspólny status spraw spadkowych, w których dopuszczalność skargi wyłączona jest bezwzględnie. Nie ma więc podstaw do wnioskowania, że w którejkolwiek z nich z osobna skarga kasacyjna przysługuje. Skarżące mają rację, że Sąd Okręgowy nie rozważył zasadności podniesionych przez nie argumentów mających wykazać dopuszczalność skargi kasacyjnej, jednak to zagadnienie zostało wyjaśnione w postępowaniu zażaleniowym.

Z przytoczonych względów zaskarżone postanowienie odpowiada prawu, a zażalenie skarżących podlegało oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego poddane jest regule z art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.

kc

aj